

Τα αναπάντητα ερωτήματα της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς

Αναδημοσίευση από το commune.org.gr

του Ηλία Ιωακείμογλου

Ο καπιταλισμός στην τρέχουσα κρίση του δεν έχει βοήθεια από αστάθμητους παράγοντες και από μηχανής θεό: το μόνο που του έχει απομείνει είναι να απαξιώνει την εργασία, να διαθέτει για την συντήρηση των εργαζόμενων τάξεων ένα διαρκώς μειούμενο ποσοστό του προϊόντος· και αυτό το επιτυγχάνει «απελευθερώνοντας» την αγορά εργασίας από τα δεσμά που επιβάλλει στο κεφάλαιο η προστασία των μισθωτών, αποδιαρθρώνοντας το κοινωνικό κράτος, σπρώχνοντας στο περιθώριο τους υπολειμματικούς πληθυσμούς – όσους περισσεύουν, που είναι περιττοί για την καπιταλιστική οικονομία. Με αυτούς τους περιορισμούς και αυτά τα εφόδια θα βαδίσει ο καπιταλισμός στην επερχόμενη κρίση, συνθλίβοντας τις ζωές των υποτελών κοινωνικών τάξεων, οικονομικά, κοινωνικά, ηθικά, ακόμη και βιολογικά.

Από την κρίση ηγεμονίας του καπιταλισμού, στην ανοιχτή πολιτική κρίση

Μπορεί οι υποτελείς κοινωνικές τάξεις στην Ευρώπη να παρακολουθούν την επιθετικότητα της αστικής τάξης παραλυμένες από την έλλειψη προοπτικής, χωρίς οργανωτική συγκρότηση, ούτε ιδεολογική ισχύ, αποκομμένες από την ίδια την επαναστατική ιστορία τους, χωρίς ιστορική μνήμη και συνείδηση του εαυτού τους, αλλά και ο αντίπαλός τους για πρώτη φορά δεν μπορεί ή δυσκολεύεται ή δεν ενδιαφέρεται να ηγεμονεύσει πολιτικά, και το πάθος για το κέρδος, η παράφορη αγάπη για το χρήμα που μετατρέπεται τελικά σε σφοδρή επιθυμία να ιδιοποιηθείς την εργασία των άλλων, όλο το παραλήρημα της συστημικής απληστίας, δεν μετουσιώνεται σε γενικό συμφέρον, εμφανίζεται δηλαδή σαν

αυτό που πράγματι είναι: ως το γυμνό συμφέρον των κατόχων του χρήματος που έγινε κεφάλαιο, που έγινε μέσο για να ιδιοποιηθούν την εργασία των άλλων.

Αυτά, οδηγούν σε κρίση νομιμοποίησης του καπιταλισμού, σε κρίση πολιτικής ηγεμονίας, αλλά δεν καταλήγουν αυτομάτως σε πολιτική κρίση αμφισβήτησης της αστικής κυριαρχίας. Είναι αλήθεια ότι η κρίση κοινωνικής αναπαραγωγής στην Ελλάδα συντηρεί την κρίση πολιτικής ηγεμονίας, δηλαδή την κρίση πολιτικής και ηθικής νομιμοποίησης της πολιτικής της αστικής τάξης, των εκπροσώπων της και των συμμάχων της (και αυτό έχει ήδη συμβεί από το 2008-2010 με σημείο κορύφωσης τον χειμώνα του 2015)· άλλο τόσο είναι αλήθεια ότι η κρίση ηγεμονίας δεν μπορεί να μετατραπεί αυτομάτως σε ανοιχτή πολιτική κρίση.

Τι να κάνουμε, λοιπόν;

Οι όροι για την συγκέντρωση δυνάμεων στο τρωτό σημείο

Το γεγονός ότι το καθεστώς έχει πλέον μειωμένη πολιτική και ηθική νομιμοποίηση, είναι το τρωτό του σημείο. Το ζητούμενο, λοιπόν, στην παρούσα ιστορική συγκυρία είναι να συγκεντρωθεί το πολιτικό δυναμικό των υποτελών κοινωνικών τάξεων σε αυτό το αδύναμο σημείο του καθεστώτος, ώστε να υπάρξει μετατροπή της κρίσης νομιμοποίησης του καθεστώτος, μετατροπή δηλαδή της κοινής γνώσης ότι το γυμνό συμφέρον του κεφαλαίου είναι αντίθετο προς το γενικό συμφέρον, σε ανοιχτή πολιτική κρίση.

Για να συμβεί αυτό όμως, δεν αρκούν οι ατομικές πρωτοβουλίες, όσο ηρωικές και αν είναι αυτές, ούτε οι υπάρχουσες πολιτικές οργανώσεις της Αριστεράς, κοινοβουλευτικές και μη, που έχουν δοκιμάσει τις δυνάμεις τους μεμονωμένες και αυτάρκεις επί σειρά ετών χωρίς να έχουν αποδώσει τα υπεσχημένα· δεν αρκούν ούτε τα κοινωνικά κινήματα, διότι αυτά από την φύση τους δεν αναφέρονται στο γενικό συμφέρον και γι' αυτόν τον λόγο δεν έχουν άμεσο πολιτικό χαρακτήρα, ούτε συγκροτούν πολιτικά κόμματα, ούτε παρουσιάζονται στην πολιτική σκηνή, εκεί δηλαδή όπου το γενικό συμφέρον νοηματοδοτείται και το περιεχόμενό του

επικυρώνεται κοινωνικά.

Από όπου απορρέει η ανάγκη ενός νέου αντικαπιταλιστικού πολιτικού φορέα, ή έστω πολιτικού πόλου, που θα επιτρέψει τη σύγκλιση των δυνάμεων στο τρωτό σημείο του καθεστώτος. Για όσο καιρό οι εργαζόμενες τάξεις δεν κατορθώνουν να εκφράσουν τα δικά τους ταξικά συμφέροντα με συνεκτικό τρόπο ως γενικό συμφέρον, η ιδεολογική κυριαρχία της άρχουσας τάξης θα αποδιαιρθώνει κάθε συνεκτικό υλικό που συνενώνει τους εργαζόμενους και γενικότερα τις υποτελείς κοινωνικές τάξεις. Ό,τι αντιλαμβάνονται με ασύνδετο, υποσυνείδητο ή ασυνείδητο τρόπο θα παραμένει απομονωμένο, και στην καλύτερη περίπτωση θα παράγει μεμονωμένες αντιστάσεις ή πρωτοβουλίες που δεν δημιουργούν υποδοχές από τις οποίες θα πιαστούν οι επόμενες και αυτό θα συνεχίζεται για όσο καιρό οι τάξεις αυτές δεν εκπροσωπούνται από έναν αντικαπιταλιστικό φορέα ή πολιτικό πόλο που θα συγκεντρώνει περισσότερες, αυτόνομες μεν συμπαραταγμένες δε, αντικαπιταλιστικές οργανώσεις.

Από πού να ξεκινήσουμε όμως;

Ο νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός, εμφανίζεται σήμερα ως άδικος και συνάμα αναποτελεσματικός, και γι' αυτόν τον λόγο δεν δικαιούται να αρθρώνει λόγο περί του γενικού συμφέροντος – ούτε ενδιαφέρεται εξάλλου επειδή νιώθει απολύτως κυρίαρχος.

Αυτό όμως είναι και η μεγαλύτερη αδυναμία του. Με το λεξιλόγιο της μαρξιστικής θεωρητικής παράδοσης, ασκεί αποδυναμωμένη πολιτική ηγεμονία, και ο λόγος που ακόμα κυβερνάει είναι η απουσία συμπύκνωσης των συμφερόντων των υποτελών κοινωνικών τάξεων σε αντικαπιταλιστική πολιτική οργάνωση που διαθέτει πρόταση πολιτικής ηγεμονίας. Τέτοια όμως αντικαπιταλιστική πολιτική οργάνωση με ηγεμονική πρόταση δεν πρόκειται να υπάρξει εάν οι σημερινές οργανώσεις δεν αρχίσουν να συζητούν τώρα και να επεξεργάζονται απαντήσεις σε σειρά ερωτημάτων:

- τι είδους πολιτικά και ιδεολογικά αποτελέσματα παράγει

- και τι είδους καθεστώς εγκαθιστά η πολιτική του νεοφιλελεύθερου συνασπισμού εξουσίας στην Ελλάδα;
- ποιο είναι το έδαφος (δηλαδή οι αντικειμενικές συνθήκες) επί του οποίου θα διεξαχθούν οι πολιτικές συγκρούσεις κατά τα επόμενα έτη; Ποια είναι η κύρια αντίθεση και ποιες οι δευτερεύουσες;
 - ποιες είναι οι κοινωνικές δυνάμεις, τάξεις ή μερίδες τάξεων που συγκροτούν τον κοινωνικό συνασπισμό εξουσίας, και ποιες θα μπορούσαν να συγκροτήσουν αντικαπιταλιστικές ταξικές συμμαχίες;
 - σε ποιο σημείο της πορείας του βρίσκεται ο νεοφιλελευθερισμός, από πού αντλεί την δύναμή του και ποια είναι τα αδύναμα σημεία του στα οποία θα έπρεπε να συγκεντρώσει τις δυνάμεις του ο αντικαπιταλισμός;
 - ποια είναι τα επίδικα αντικείμενα των πολιτικών αντιπαράθεσεων που έρχονται;
 - πώς θα πορευτούν οι κοινωνικές δυνάμεις που αντιτίθενται στο καθεστώς, με τι στόχους και πώς να συμμαχήσουν, ποιος είναι σύμμαχος και ποιος αντίπαλος και ποιος εχθρός;
 - ποια η ηθική μας και ποια η δική τους;
 - τι είδους πολιτική οργάνωση αντιστοιχεί στην παρούσα ιστορική στιγμή;

Αυτές οι ερωτήσεις, και μερικές ακόμα, παραπέμπουν όλες στην μαρξιστική θεωρητική παράδοση, και επομένως για να απαντηθούν απαιτείται από τις αντικαπιταλιστικές δυνάμεις η εκ νέου ενεργοποίηση των εννοιών αυτής της παράδοσης.